

2019

Sandık Taşıma ve Birleştirmelerine Dair Rapor

İçindekiler

GİRİŞ.....	2
• Yasal Mevzuat.....	2
• Mesafe Kriteri	2
• Güvenlik Kriteri:	2
YSK TARAFINDAN VERİLEN ve YASAL DAYANAĞI OLMAYAN TAŞIMA/ BİRLEŞTİRME KARARLARININ GEREKÇELERİ.....	4
A- Mesnetsiz Dayanaklar:.....	4
B-Değişik / Geçmiş Tarihlerde Çeşitli Olaylar ;	6
C-Mahalle/Köyde Meydana Gelen Asayiş/ Güvenlik Olayı Yoktur.....	6
D-2000 Yılı Öncesi Güvenlik Olayları/ 2000 Yılı Sonrası Asayiş Olayları/ Tamamen Asayiş Olayları	7
SONUÇ	7

GİRİŞ

Sandık taşıma ve birleştirmeler, özellikle 24 Haziran seçimleri sırasında ve sonrasında seçim güvenliğinin önemli başlıklarından biri olagelmıştır. Taşımaların özellikle ülkenin belli bir bölgesinde yoğunlaşması, o bölgedeki seçmenlerin haklarını kullanmalarını zorlaştıran, kimi zaman engelleyen bir hal almıştır. Taşımaların objektif olmayan nedenlere dayandırılması ise o seçmen kitlesi açısından “ayrımcılık” yapıldığına dair iddiaları güçlendirerek seçimlerin her yurttaş açısından eşit koşullarda yapılmadığını kanıtlar niteliktedir. Bu durum ayrıca Anayasa’nın 67. Maddesiyle güvence altına alınan seçme hakkı ile seçim mevzuatında belirtilen eşitlik ve serbestlik ilkelerine de aykırıdır. Devletin görevi her vatandaşının eşit ve güvenilir koşullarda oy kullanmasını sağlamak, verdiği oyların güvenliğini sağlamaktır. Ancak söz konusu sandık taşıma kararlarıyla devlet sorunu bir “güvenlik” sorununa indirgemiş her sandık için sağlaması gereken güvenlik anlayışı yerine “güvelikli sandıklar” ve “güvenlikli olmayan sandıklar” ayrımı yapmıştır. Bu da dolayısıyla “güvenilir seçmenler” ve “güvenilir olmayan seçmenler” ayrımına neden olmuştur.

- **Yasal Mevzuat:** 24 Haziran seçimleri öncesi Meclis’te kabul edilen düzenleme ile vali veya il seçim kurulu başkanına; seçimden bir ay önce sandıkların en yakın seçim bölgelerine taşınmasına, sandık bölgelerinin birleştirilmesine, muhtarlık seçimleri hariç olmak üzere seçim bölgelerinin birleştirilmesi ile seçmen listelerinin karma şekilde düzenlenmesine karar verme hakkı tanınmış ve bu konuda son söz de Yüksek Seçim Kurulu’na bırakılmıştır. 16 Mart 2018 tarihli Seçim Yasası değişikliğine dayandırılan karara göre YSK, “güvenlik” gerekçesiyle sandık taşıma yetkisini de ilk kez 24 Haziran seçimlerinde kullanmıştır.

Şehir merkezlerinde yatağa bağımlı seçmenlere seyyar sandık götürebilen devlet, kırdan var olan sandığı, seçmenin oraya nasıl gideceğini umursamadan, kendince belirlediği merkezlere taşımakla, aynı zamanda kır ve şehir seçmenine eşitsiz koşullarda seçim yaptırmaktadır. Taşıma ve birleştirmelerin yapıldığı il ve ilçeler göz önüne alındığında, aynı eşitsizliğin bölgesel düzeyde de söz konusu açıkça olacağı görülmektedir.

- **Mesafe Kriteri:** YSK, her valilikten gelen talebi, yasadaki “seçim güvenliği”, “seçmenin özgür iradesiyle oy kullanmasının temini”, “seçmen sayısı” ve “mesafe” (azami olarak seçmenlerin yürüyebileceği mesafe) kriterlerine göre değerlendirmektedir. YSK, mesafe kriterinde azami olarak seçmenlerin yürüyebileceği 5 kilometreyi esas almaktadır.

YSK’nın 24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanlığı Genel ve 31 Mart 2019 Yerel seçimlerindeki birçok taşıma/birleştirme kararlarından da açıkça görüleceği gibi mesafe kriterinde azami olarak seçmenlerin yürüyebileceği 5 kilometrenin çok üzerindeki mesafelerdeki sandıklar hakkında da taşıma/birleştirme kararları verilmiştir. Taşıma/birleştirme kararı alınan köylerde yaşayan yaşlıların veya hastaların taşınan merkezlere nasıl gideceği ile ilgili herhangi bir öngöründe bulunulmamıştır. Bu yerleşim yerlerinin çoğunda ulaşım vasıtaları çok kısıtlıdır. Bu durum da oradaki seçmenlerin oy kullanmaktan caymalarına neden olabilmektedir.

- **Güvenlik Kriteri:** Yine YSK kararlarında taşıma/birleştirme kararlarına gerekçe olarak gösterilen güvenlik kriterinin de objektif bir dayanağının olmadığı anlaşılmaktadır. Devletin sandıkların güvenlik nedeniyle taşınmasına ilişkin en önemli

Sandık Taşıma ve Birleştirmelerine Dair Rapor

argümanı “seçmenlerin üzerinde baskı olacağı ve özgür iradeleriyle oy kullanamayacakları” yönündedir. Ancak devlet seçmen iradesinin en yüksek katılımı sandığa yansımını ve seçimlerin şaibesiz yapılacağını temin etmekle yükümlüdür. Güvenlik kadar seçmenin özgür iradesiyle sandığa gitmesi de çok önemlidir. Devletin görevi seçmeni 5 km ve hatta üzeri mesafedeki yerlere taşımak değil, orada güvenliği sağlamak olmalıdır. Bu nedenle sandıkların taşınması yerine seçmenlerin özgürce oylarını kullanacağı koşulların sağlanması gerekmektedir.

Kaldı ki sandıkların güvenlik gerekçesiyle taşındığı iddia edilse de, taşıma durumunun kendisi bazen bizzat güvenlik sorunlarına yol açabilmektedir. Örneğin güvenlik gerekçesiyle zaten tümüyle silahlı sivillerden oluşan bir korucu köyüne taşınan veya aralarında husumet olan iki köyden birinden diğerine taşınan sandığın seçmenlerinin iradelerinin tam olarak seçime yansıdığı söylenemez. O nedenle bu konuda temel prensip vatandaşın oyunu önceden belli olan yerde kullanması olmalıdır.

YSK'nın 06.03.2019 tarihli kararlarıyla taşınan sandık ve seçmen sayıları:

İL	TAŞINAN SANDIK SAYISI	TAŞINAN SEÇMEN SAYISI
Ağrı	28	3242
Batman	22	1540
Bingöl	67	4452
Bitlis	65	3769
Diyarbakır	92	15685
Hakkari	66	12857
Mardin	26	2127
Muş	104	11200
Kars	1	141
Tunceli	293	16310
Şırnak	37	3273
Siirt	80	6257
Urfa	20	3915
Van	72	11763
TOPLAM	973	96.531

➤ YSK tarafından verilen taşıma/birleştirme gerekçelerinden:

247'si sadece fiziki koşulların yetersizliği;
691'i “güvenlik” gerekçesiyle verilmiştir.

➤ Bu kararların;

255'i sadece “güvenlik” nedeniyle,
26'sı “husumet” nedeniyle,
410'u “fiziki koşullar ve güvenlik” nedeniyle verilmiştir.

Güvenlik gerekçesiyle verilen kararlardan 27'sinde “Mahalle/Köyde Meydana Gelen Terör/Güvenlik Olayı Yoktur” kaydı vardır.

YSK TARAFINDAN VERİLEN ve YASAL DAYANAĞI OLMAYAN TAŞIMA/ BİRLEŞTİRME KARARLARININ GEREKÇELERİ;

A-Mesnetsiz Dayanaklar:

YSK'nın taşımalara gerekçe olarak gösterdiği bazı nedenlerin fiziki koşullar ve güvenlik gerekçeleri dışında çok zorlama ve hatta absürt nedenler olduğu tespit edilmiştir.

Bunlar:

- Aileler arasında husumet sayılamayacak eski tarihli basit kavga ve yaralama olayları,
- Panel, konferans ve şenliklerin terör olayı olarak sayılması,
- Mera kanununa muhalefet,
- Gasp olayları,
- Afiş yazma, slogan atma, pankart asma,
- Sosyal medya üzerinden propaganda yapmak,
- Mevcut muhtarın devlet yanlısı olması,
- Köy halkından örgütle iltisaklı çıkacak muhtar adaylarının mevcut muhtara baskı ve tehdit oluşturabileceğinden olumsuz olayların yaşanabileceği iddiası,
- Terör örgütü sempatanlarının oy kullanma esnasında baskı uygulayarak özgür oy kullanma hakkının engellenmesine yönelik muhtemel eylemlerin olabileceği,
- Seçimin çekişmeli geçebileceği iddiası ve terör örgütü yandaşlarının seçmen üzerinde baskı kurabileceği,

iddiası gibi mantık dışı ve afaki nedenler bulunmaktadır.

Örnekler:

- 1- Ağrı-Merkeze bağlı Tellisirt Köyü'ndeki 1289 Sandık no'lu ve 13 seçmenli sandık, Ziyaret Köyüne taşınmıştır. Taşıma gerekçelerinden biri olarak Sarıtaş Köyünde 1995 yılında (2) şahıs terör örgütü propagandası yapmak suçundan gözaltına alınmış" olması gösterilmiştir.
- 2- Bingöl-Karlıova'ya bağlı Çiftlik Köyü'ndeki 1026 Sandık no'lu ve 59 seçmenli sandık, Mollaşakir Köyüne taşınmıştır. Taşıma gerekçelerinden biri olarak sandık bölgelerine geliş ve gidiş güzergâhlarının terör eylemleri açısından risk taşıması gösterilmiştir. Ancak mahallede gerçekleşen güvenlik olayı olarak sadece "Karlıova İlçesi Çiftlik Köyünde sadece ikamet eden şüpheliler arasında köy içerisinde atları kovalama meselesinden dolayı tartışma çıktığı, çıkan tartışmanın kavgaya dönüşmesi sonucu Onur Çakmak 'ın yaralanması" olayı gösterilmektedir.
- 3- Diyarbakır-Hazro'ya bağlı Reşik Mahallesi'ndeki 1036 Sandık no'lu ve 190 seçmenli sandık, Gözlü Mahallesine taşınmıştır. Taşıma gerekçelerinden biri olarak terör olayları safahatı nedeniyle, sandık bölgesine ve yol güzergahlarına BTÖ mensupları tarafından el yapımı patlayıcı döşenerek saldırıda bulunabilecekleri veya sandık görevlileri ile sandık çevresi emniyetini alacak olan kolluk görevlilerine yönelik silahlı saldırı yapabilecekleri, Belirtilen bölgelerde BTÖ mensuplarının aktif olarak faaliyet

Sandık Taşıma ve Birleştirmelerine Dair Rapor

gösterdiklerine dair kuvvetli emareler bulunması gösterilmiştir. Ancak mahallede gerçekleşen güvenlik olayı olarak sadece “Reşik mahallesindeki Panel Konferans veya şenlik şeklinde (1) Terör olayının meydana gelmesi gerekçesi” gösterilmiştir.

- 4- Tunceli Merkeze bağlı Dilek Köyü’ndeki 1099 Sandık no’lu ve 38 seçmenli sandık, Karşılar Köyündeki sandıkla birleştirilmiştir. Taşıma gerekçesi olarak “Teröre müzahir konumda olup BTÖ mensupları tarafından zaman zaman silah ve yaşam malzemelerini gizlemek amacıyla kullandıkları, Bölgenin arazi yapısının gizlenmeye müsait olması nedeniyle BTÖ mensupları tarafından kullanılacağı” gösterilmektedir. Ancak gerçekleşen güvenlik olayları olarak; 1) 19.08.2015 Mera Kanununa muhalefet (kaçak yapılaşma) 2) 13.11.1998 Operasyon esnasında mayına basma olaylarının meydana gelmesi gösterilmiştir.
- 5- Tunceli Merkeze bağlı Taht Köyü’ndeki 1126 Sandık no’lu ve 12 seçmenli sandık, Ali Koç B Küme Evlerine taşınmıştır. Taşıma gerekçesi olarak “Teröre müzahir köy olması ve geçmiş dönemlerde terör ve asayiş olaylarının meydana geldiği, btö mensuplarınca çeşitli terör eylemlerinin gerçekleşmesi.” gösterilmektedir. Ancak gerçekleşen güvenlik olayları olarak; 1) 11.09.2017 Tehdit 2) 07.09.1986 Afiş asma olaylarının meydana gelmesi gösterilmiştir.
- 6- Tunceli Mazgirt Doğucak Köyü’ndeki 1043 Sandık no’lu ve 56 seçmenli sandık, Açıkgoz Sokağındaki sandıkla birleştirilmiştir. Taşıma gerekçesi olarak “BTÖ mensupları tarafından barınma ve gizlenme alanı olarak kullanılabilir” gösterilmektedir. Ancak gerçekleşen güvenlik olayı olarak; 25.01.2018 sosyal medya üzerinden propaganda yapmak olayının meydana gelmesi gösterilmiştir.
- 7- Tunceli Nazımiye Ballica Köyündeki 1007 Sandık no’lu ve 82 seçmenli sandık, Akarlar Sokağa taşınmıştır. Taşıma gerekçesi olarak “Devam eden terör tehdidi nedeniyle” gösterilmektedir. Ancak gerçekleşen güvenlik olayı olarak; 19.10.2017 tarihinde Slogan asma olayının meydana gelmesi gösterilmiştir.
- 8- Tunceli Ovacık Tatuşağı Köyü’ndeki 1057 Sandık no’lu ve 60 seçmenli sandık, Cumhuriyet Caddesine taşınmıştır. Taşıma gerekçesi olarak “Geçmiş tarihlerde meydana gelen terör olayları, alınan istihbari bilgilerden terör tehdidinin bölgede devam etmesi” gösterilmektedir. Ancak gerçekleşen güvenlik olayı olarak; 22.05.2012 Tarihinde Pankart asma olayının meydana gelmesi gösterilmiştir.
- 9- Siirt Eruh Yerliçoban Köyü’ndeki 1074 Sandık no’lu ve 171 seçmenli sandık, Yokuşlu Köyüne taşınmıştır. Taşıma gerekçesi olarak “Mevcut muhtarın devlet yanlısı olması sebebi ile köyde örgütle iltisaklı vatandaşların örgüte şikâyet etmesi sonucunda 02 Haziran 2014 tarihinde örgüt tarafından kaçırıldığı muhtar seçilmesinden sonraki süreçte ve halen husumetli olduğu aileler ile sataşmaların yaşandığı önümüzdeki seçim sürecinde de köy halkından örgütle iltisaklı çıkacak muhtar adaylarının mevcut muhtara baskı ve tehdit oluşturabileceğinden olumsuz olayların yaşanabileceği değerlendirilmektedir” gösterilmektedir.
- 10- Urfa Bozova Büyükhan Mahallesi’ndeki 1019-1020 Sandık no’lu ve 504 seçmenli sandık, Yukarıdemircik Sokağına taşınmıştır. Taşıma gerekçesi olarak “Terör örgütü

Sandık Taşıma ve Birleştirmelerine Dair Rapor

sempatizanlarının oy kullanma esnasında baskı uygulayarak özgür oy kullanma hakkının engellenmesine yönelik muhtemel eylemlerin olabileceği” gösterilmektedir.

11- Urfa Suruç Küçükköprü Mahallesi’ndeki 1151 Sandık no’lu ve 162 seçmenli sandık, Büyükziyaret Mahallesindeki sandıkla birleştirilmiştir. Taşıma gerekçesi olarak “Seçimin Çekişmeli Geçebileceği ve Terör Örgütü Yandaşlarının Seçmen Üzerinde Baskı Kurabileceği” gösterilmektedir.

B-Değişik / Geçmiş Tarihlerde Çeşitli Olaylar ;

YSK, bazı taşıma/birleştirme kararlarının gerekçesinde de “değişik/geçmiş tarihlerde çeşitli olaylar” gerekçesine dayanmıştır. Ancak bu olayların hangi tarihlerde olduğu, taşımaya dayanak olan güvenlik gerekçesinin yakın zamanlı bir olaya dayanıp dayanmadığı belli değildir. YSK bu gerekçeyle yaptığı taşımaları yasal bir dayanağa bağlayamamıştır. Bu haliyle somut bir zaman ve olay belirtilmeden yapılan taşıma/birleştirme kararlarının önu hukuksuz bir şekilde açılmış bulunmaktadır.

Örnek:

Ağrı-Merkezdeki Sarıharman Köyündeki 1281 Sandık no’lu ve 157 seçmenli sandık, Gümüşya Köyüne taşınmıştır. Taşıma gerekçelerinden biri olarak değişik tarihlerde düzenlenen operasyonlarda (9) şahıs terör örgütü propagandası yapmaktan gözaltına alınması gösterilmiştir.

C-Mahalle/Köyde Meydana Gelen Asayiş/ Güvenlik Olayı Yoktur

YSK, birçok taşıma/birleştirme kararına gerekçe olarak asayiş/güvenlik tehdidinin devam etmekte olduğu ve eylem riskinin bulunduğu nedenlerini göstermektedir. Ancak mahalle/köyde meydana gelen asayiş/güvenlik olayı kayıtlarında herhangi bir olay yoktur denilmektedir. Bu haliyle YSK şimdiye kadar herhangi bir asayiş veya güvenlik olayı yaşanmayan yerler için yapılan sandık taşıma/birleştirme taleplerini aslında gerekçesiz bir şekilde kabul ettiğini teyit etmiş olmaktadır.

Örnek:

Bingöl-Karlıovadaki Harmantepe Köyündeki 1036 Sandık no’lu ve 65 seçmenli sandık, Viranşehir Köyüne taşınmıştır. Taşıma gerekçelerinden biri olarak sandık bölgelerine geliş ve gidiş güzergahlarının terör eylemleri açısından risk taşıması gösterilmiştir. Ancak “Mahalle/köyde meydana gelen terör/asayiş/güvenlik olayı yoktur” denilmiştir.

Sandık Taşıma ve Birleştirmelerine Dair Rapor

D-2000 Yılı Öncesi Güvenlik Olayları/ 2000 Yılı Sonrası Asayiş Olayları/ Tamamen Asayiş Olayları

YSK, birçok taşıma/birleştirme kararlarında da 2000 yılı öncesi yaşanan “terör/güvenlik” olayları ile 2000 yılı öncesi ve sonrası taşıma/birleştirme talep edilen yerlerde yaşanan asayiş veya adli olayları gerekçe göstermiştir. YSK’nın bu talepleri kabul gerekçesinde objektif bir zaman aralığı kriterinin olmaması, 1980’lerde dahi geçen adli bir vakayı taşıma/birleştirmeler için gerekçe göstermesi bu kararları hukuki ve siyasi ölçekte tartışılmalı hale getirmektedir.

Örnekler:

- 1- Ağrı-Merkezdeki Dumanlı Köyündeki 1238 Sandık no’lu ve 50 seçmenli sandık, Beşbulak Köyüne taşınmıştır. Taşıma gerekçelerinden biri olarak Dumanlı Köyünde “1994 yılında 9 tane terör/asayiş olayı” gösterilmiştir.
- 2- Tunceli Merkez Sinan Köyündeki 1124 Sandık no’lu ve 69 seçmenli sandık, Alikaraman Mezrasındaki sandıkla birleştirilmiştir. Taşıma gerekçesi olarak “Teröre müzahir konumda olup BTÖ mensupları tarafından zaman zaman silah ve yaşam malzemelerini gizlemek amacıyla kullandıkları, Bölgenin arazi yapısının gizlenmeye müsait olması nedeniyle BTÖ mensupları tarafından kullanılabilceği” gösterilmektedir. Ancak gerçekleşen güvenlik olayları olarak; 1) 26.11.2015 Tehdit 2) 24.11.2015 Kasten Yaralama 3) 18.07.2013 Diğer Yağmalar (gasp) 4) 19.07.2012 Kasten Yaralama 5) 13.10.2008 Kasten Yaralama olaylarının meydana gelmesi gösterilmiştir.

SONUÇ

Yukarıdaki açıklamalar ve örneklerden de görüldüğü gibi YSK’nın sandık taşıma kararları tamamen subjektif kriterlere dayandırılmakta, güvenlikçi bir anlayış, demokratik bir ortamda geçmesi gereken seçimlerin planlanmasında esaslı bir yer tutmaktadır. Modern demokrasilerde, seçmenin oy kullanması zorlaştırılmaz aksine olabildiğince kolaylaştırılmaya çalışılır. Elektronik oylamadan, mektupla oylamaya kadar birçok oylama usulü hayata geçirilmiştir. Çünkü demokrasisi görece daha gelişkin ülkelerde seçmenler kendi oylarının güvenliğinden endişe duymazlar. Türkiye’de ise seçim güvenliği, seçmenin oy kullanması, partilerin siyasi propagandadan daha fazla yer ayırdığı esaslı bir başlığı oluşturmaktadır. Asıl olan seçimlerin eşitlik serbestlik ilkeleri çerçevesinde yapılmasıdır. Demokrasi mücadelesinin bir parçası olan seçim ve seçmen güvenliği siyasi partilerin gün geçtikçe geliştirmesi gereken bir kültür olmalı devlette bütün kurum ve kurallarıyla bu kültürün yerleşmesi için çaba sarf etmelidir. Partimiz HDP bu kültürün oluşması ve yerleşmesi için mücadele etmeye, yurttaşları bilinçlendirmeye, kamuoyunu aydınlatmaya devam edecektir.

